

Ályktun um sauðfjárrækt og byggðaðróun

67. Fjórðungsþing Vestfirðinga að hausti haldið á Patreksfirði 8.-10. September 2022 ályktar um sauðfjárrækt og stöðu byggða í sauðfjárræktarhéruðum.

Sauðfjárrækt hefur um aldaradur verið grundvöllur að búsetu í dreifðum byggðum á Ströndum, Reykhólahreppi, á Barðaströnd og í Ísafjarðardjúpi..

Í maí s.l. kom út skýrsla um stöðu sauðfjárræktar á Íslandi, unnin af Byggðastofnun fyrir innviðaráðuneytið. Í henni er dregin upp afar dökk mynd af stöðu og framtíðarhorfum sauðfjárræktar á Íslandi.

Í skýrslunni segir: “Rekstrarniðurstaða sauðfjárbúa fyrir fjármagnsliði og afskriftir hefur verið neikvæð frá árinu 2018. Það þýðir að meðalbúið stendur ekki undir neinni fjárfestingu, hvað þá heldur vaxtakostnaði eða afborgunum af lánunum. Þetta leiðir af sér að væntanlega hafi dregið úr viðhaldi, endurræktun og áburðarkaupum.” Andlegt álag á bændur er auk þess áhyggjuefni og í skýrslunni er fjallað um afkomuótta og lamandi áhrif hans á andlega heilsu sauðfjárbænda.

Í skýrslu Byggðastofnunar kemur jafnframt fram að hlutfallslegt mikilvægi greinarinnar er mest í Dalabyggð, Reykhólahreppi, Húnaþingi vestra og á Ströndum.

67. Fjórðungsþing Vestfirðinga telur mikilvægt að stofnaður verði stýrihópur með aðkomu sveitarfélaganna, landshlutasamtaka, ríkis og hagaðila til að hlúa sérstaklega að þessum svæðum. Verkefni hópsins væri að móta sértækar aðgerðir til að auka fjölbreytni í atvinnulífi svæðisins til að mæta því höggi sem sauðfjárræktin hefur orðið fyrir síðustu misseri. Með því móti er hægt að bregðast við yfirvofandi flóttu úr stétt sauðfjárbænda með tilheyrandi fólksfækkun og afleiddum áhrifum hennar á svæðinu.

Verði ekkert að gert er viðbúið að hrún verði í greininni með tilheyrandi byggðaröskun. Það væri þungt högg fyrir atvinnulíf á Ströndum, Reykhólahreppi og Barðaströnd, þar sem sauðfjárrækt er undirstaða atvinnulífs í dreifbýli sveitarfélaganna. Landbúnaður er byggðafestugrein á svæðinu og því ljóst að landshlutinn í heild sinni á mikið undir.

Fjórðungsþing Vestfirðinga skorar á stjórnvöld og hagaðila að taka höndum saman án tafar og vinna að viðsnúningi þessarar þróunar með fjölpættum aðgerðum.

Greinargerð með ályktun:

Búsetu og menningarsögulegar ástæður. Hverfi búsetan þá mun saga landsins glatast og örnefni tynast.

Félagslegar ástæður. Í dreifðri byggð er erfitt að halda uppi menningar-, félags og íþróttastarfi. Þetta á sérstaklega við um ungmenni. Því þarf að skoða stuðning við dreifðari byggðir í gegnum Jöfnunarsjóð eða Byggðastofnun varðandi frístundaakstur, akstur leikskólabarna og almenningssamgöngur.

Fátækt og sálarástand. Hvort sem litið er til skýrslu Byggðastofnunar eða hvað ríkisskattstjóri ákveður að bændur megi að lágmarki reikna sér í laun þá eru sauðfjárbændur, sem ekki stunda aðra vinnu eða hlunnindanýtingu, fjárhagslega glötuð stétt.

Fæðuöryggi. Þann 24. febrúar síðastliðinn vöknudum við í breyttum heimi. Orðið fæðuöryggi fékk skýrari merkingu. Það er afar mikilvægt að verja og efla þessa atvinnugrein, bæta afkomu þeirra sem hana stunda ekki síst á þeim svæðum þar sem náttúrulegar aðstæður henta vel.

Fjárhagsástæður. Það kostar ómælt fjármagn að byggja upp nýja þjónustu á fjölmennustu stöðunum (skólar, leikskólar, heilsugæslustöð og fl.) fyrir fólk sem ekki lengur treystir sér til að búa í á landsbyggðinni þar sem sú þjónusta er nú þegar til staðar.

Hugmyndir að aðgerðum:

- Að ráðnir verði verkefnastjórar fyrir svæðið í heild til að efla nýsköpun á jörðum og styðja við bændur í umsóknum í hina ýmsu sjóði.
- Niðurgreiðsla á flutningskostnað í mun meira mæli.
- Stuðningur við þá ungmenni sem þurfa að sækja nám fjarri heimilum sínum verði í samræmi við raunverulegan kostnað.
- Af veitum (raflagnir, ljósleiðarar og þess háttar) verði greidd landleiga eða kostnaður verði jafnaður í meira mæli en nú er.
- Í dreifðri byggð skiptir samgönguöryggi og ekki síst vetrarþjónusta mjög miklu máli.
- Setja aukinn kraft og fjármagn í jarðhitaleit og nýtingu jarðvarma fyrir fólk og fyrirtæki. Það eru mjög mörg ónýtt tækifæri með nýrri tækni.
- Stjórnvöld veiti sértækan stuðning vegna orkuskipta hjá sauðfjárbændum.
- Þeim sem velja sér búsetu í „sauðfjársveitum“ en stundi ekki búskap, njóti sömu stöðu og þeir byggju annars staðar.
- Nýliðunarframlög vegna aðilaskipta á bújörðum verði hækkuð og aldurshámark nýliðunarstyrkja verði endurskoðað.